

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Réti Sándor

Cím:

Földbevájt gödrökben laknak az emberek a pesterzsébeti nyomornegyedben.

Forrás:

Magyar Hírlap

Bp.

(Hely)

1930. II. 16.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

361.1

Hely

Idő

"1930"

Személy

Helvenc

Földbevájt gödrökben laknak az emberek a pesterzsébeti nyomornegyedben

A pesterzsébeti Dühöngő-telep a hastífusz és tüdővész tőfészke

Pesterzsébeten, a Jutagvár mellett terül el az úgynevezett „Dühöngő-telep”, amely szomorú nevezetességei miatt minden évben hallat magáról. A pesterzsébeti tisztifőorvos megállapítása szerint, amelyet a napokban tettek közzé hivatalosan, a Dühöngő tőfészke az egyre gyakrabban fel-lépő hastífuszjárványnak.

A Dühöngő megfertőzi Pesterzsébetet, de a környékbeli falvakat is, sőt az itt-lakó szerencsétlen emberek Pestre is behurcolják a ragályt.

A tisztifőorvos megállapította, hogy 156 hastífuszos megbetegedés történt Pest-erzsébeten s a betegek majdnem mind, na-gyon csekély kivétellel, a Dühöngő lakói közül valók voltak.

A Dühöngő messze esik a várostól, a magas vasúti töltés mellett vezet az út az elhagyott ragálytelep felé. Ahogy elhagyja az ember a Jutagvárat, egyszerre borzalmas kép állítja meg: a nyomorvárosnak a képe.

A hepehupás homokdombos vidék embe-rei a földbe építkeztek. Gödörlakásokban laknak és a házak magassága a föld színé-től talán másfélméterre lehet. Az itt lakók gödröket vájtak, ezeket fapalánkokkal fed-ték be s így épültek a törpe házak. Mintha vulkanikus vidéken járna az ember, ho-mokdombokról, kis kúrtókön át kangargó-san és feketén vág a füst az ég felé. A nyo-morváros lakói inkább megfulladnak gö-dörlakásaikban, mintsem túrják az odúk dermesztő hidegét.

A tisztifőorvos kimutatás szerint a vá-rok lakosságának ötven százaléka esett át influenzán.

a pesterzsébeti tüdőgondozóban 1650 új be-teget kezeltek az elmúlt évben és csak a tüdőbetegek is majdnem mind a Dühöngő lakói voltak.

Néptelen a telep a reggeli órákban. Az egyik gödörlakásból kis gyerek bujik elő, egy kis ing minden ruhája, se cipője, se ha-risnyája nincs. Kanta van a kezében, a gö-

dörlakás ajtaja előtt pillanatra szinte meg-dermed a hidegtől, aztán a hőmezőn kereszt-ül szalad mezítláb, egy szál ingben kanta-jával a kút felé.

az egyetlen kúthoz az egész telepen, amelynek vizét tisztifőorvosi megállá-pítás szerint, a Cséry-telepi szemét-bánya állandóan megfertőzi.

Nem lehet csodálkozni Pesterzsébet tisztifőorvosának a jelentésén.

Nyolcan-tizenketten egy gödörlakásban

Az egyik lakás ajtaján kopogtatok be, olyan alacsony az ajtó, hogy csak lábbal lehet kopogtatni. Egy asszony dugja ki a fejét a gödörlakásból, nem csodálkozik és nem ijed meg, közönyösen, a nyomortól és nélkülözéstől fásultan tekint ki az ajtónyílá-son. Kijönni nem tud, rongycafatok vannak csak rajta.

A gyerekeiről kérdezem s fejével int hátra, hogy benn vannak a gödörben.

— Hányan laknak itt?

Az asszony nem válaszol s mint egy ijedt állat, húzódik vissza a gödörbe és az urat küldi ki. A férfi sem tud kijönni a „lakás-ból”, nincs ruhája. Ő felel a kérdésekre.

— Nyolcan lakunk itt — mondja ő is az ajtónyílásból. — Hat gyerek, meg mi ket-ten. Tessék benézni.

Nem lehet bejutni a lakásba. Ahogy az ajtónyíláson benézünk, egyszerre elhomá-lyosul az embernek a szemé.

A gödör levegője füstös, bűzös és fojtogató. Maga a gödörlakás körülbelül nyolc négyzetméter s rongyokkal bélelték ki.

Minden bútortata egy öreg katonaláda. Ez asztal, erről esznek úgy, hogy körülülik a földön. A két szerencsétlen ember-párián kívül hat gyerek lakik a lakásban s egyik sem jár iskolába. Betegek. Nemcsak a gyerekek, hanem az apa és az anya is. A tüdővész itt már nem is betegség. Nevetnek azon, ha valaki vért köp. A gyerekek a földön fekszenek és rossz zsákokkal takaróznak. Az egyik a sarokban kenyérhez hasonló valamit májszol.

A férfit megkérdezem, hogy miből élnek. A vállát vonja:

— Nem élünk... Néha dolgozom, ha van ruhám, ha kölcsönadják Andrisék. Itt laknak a harmadik gödörben. Akkor be-
megyek a városba és dolgozom.

— Mit dolgozik? — kérdezem. S egykedvűen hangzik a válasz.

— Koldulok a temetőknél.

Az egyik sarokban felnőög egy gyerek. Az asszony odamegy hozzá s odafordul az ember is.

— Beteg — mondja. — Beteg itt mind. A kicsit nem vették fel a kórházba, mert nem volt még hely. Majd fölveszik. A többi is, mind bekerül. Mind betegek.

A másik lakásban ugyanez a kép.

Itt többen laknak, tizenketten és a gödör is valamivel nagyobb. Ez a gödörlakás a legborzalmasabb épülete a Dühöngő-telepnek.

Lakói három évvel ezelőtt költözködtek oda, egy tizenkét éves gyerek vágta a gödört, amely, amikor készen volt, egészen beomlott és ellemette a fűt. Mire kiásták a beomlott gödörből, a kisgyerekek meghalt. Az apja, amikor hazajött, nem tudott sírni. A kisebbik fia, aki látta, hogy mi történt, mondta meg neki:

— Férjéket megette a homok...

Nincs egyetlen egészség ember sem a telepen

Akkor megöltötték a gödör-építkezést, de a nyomoroknak nem lehet parancsolni. A gödörlakások másfélméteres deszkátetőkaptak és így nőtt ki a nyomorváros.

A telepet 1500-an 1600-an lakják. Külön kis életet élnek. Külön kis társadalom fejlődött ki köztük. Az öslakók parcellákat hasítottak ki maguknak s ezekre már albörlöket is fogadnak.

Ezen a telepen talán egyetlen egészséges ember se lakik: a nyomorvárosban már nem baj, hanem megszokott állapot a betegség.

A Dühöngő-telep legnagyobb gödörlakásában egy öreg fuvaros lakik a lovával együtt. Óriási munka volt, amíg a gödörlakás kapuját megépítette, hogy a lovat is bevezethesse. Annyi hely van éppen, hogy az öreg elfér a ló mellett. A magácsinálta szekér künn áll a ház előtt. Ez az öreg fuvaros a legmódosabb az egész telepen, az egyetlen, akinek biztos foglalkozása van. Kis szekérrel bejár a városba és fuvaroz. Elből él A nyomorváros legendás alakja.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v.

fiiz.) (Oldal)

A pénzt, amit keres, szétosztja a szerencsétlenek között. És ő fuvarozza be a beteget a városba.

Amikor kérdezem az öreget a betegfuvarozásról, fásultan és fáradtan mondja:

— Ez a legbiztosabb fuvar.

A Dühöngőn mindig akad ember, akit vinni kell a kórházba. Gyerekek, asszony, férfi. Néha tíz, meg tizenöt is.

Ezek a fuvarok nem hoznak abrakot a Csillagnak.

Szeretettel simogatja az öreg a vén kehes lovat. Rándít egyet a vállán és úgy mondja:

— Azért mégis csak megélünk.

Mozgolódás van a telepen. Turcsa, falfasztikus alakok másznak ki a gödörlakásból. Nem is emberek, hanem a nyomor kísértetei.

Rongyokba burkolva mennek az egyik gödörlakás felé, ahonnan jajgatás és sírás hallatszik.

A gödörben valaki haldoklik. Megszokott dolog a Dühöngőn, nap-nap után mennek így búcsúzkodni. Sokan talán kicsit irigylik is azt, aki már — útnak indult...

Borzalmas és megrázó ez a kép, ahogy a nyomorváros elindul a halál felé.

Síró, szagatott, fájó kiáltás hasít át a gödörlakások fölött, egy anya siratja a gyerekeit. Egy gyereket, akit megölt a nyomor...

Az öreg fuvaros, aki a temetőig is gyakran teszi meg az utat, egykedvűen néz maga elé. A lova felé fordul és könnyes a szeme, talán a hidegtől, amikor halkán mondja:

— Holnap új fuvar lesz...

Réti Sándor